

Maritime tillidsskabende foranstaltninger

Håkan Wiberg¹⁾

Om definitioner

Termen »tillidsskabende foranstaltninger«²⁾ kom først i almindelig brug i sammenhæng KSSE-forhandlingerne i den første halvdel af 70'erne, selvom udtrykket er ældre. Der råder dog ikke enighed om, hvilket begreb man skal reservere denne term for, og hvordan den skal defineres.

Abstrakt set kan man her prøve at lave definitioner i kategoritermer (Hvilke typer af konkrete foranstaltninger skal indregnes?) eller i funktionelle termer (Hvilke funktioner skal en foranstaltning/forventes at/have for at falde ind under begrebet?). Hvis man ønsker at foretage en dybere analyse, er den sidste metode mest velegnet.

I en bredere fortolkning falder en række forskellige funktioner inden for definitionsområdet for CBM. Et eksempel er hentet fra IPRA's studiegruppe³⁾.

- »1. To improve the general international climate with a view to facilitating different forms of progress in the striving for arms control and disarmament, e.g., by reduction of tensions in the international system,
2. to reduce the risks of war by increasing communication and predictability in the international system so as to lessen the risks of acute conflicts sparked off by misunderstandings or misinterpretations of the military and political behaviour of states,
3. to contribute to arms control and disarmament by reducing the importance and effects of various factors accelerating the arms race.«

Et andet eksempel kommer fra et oplæg fra et Pugwash-symposium om CBM⁴⁾.

- »1. to reduce the risks of miscalculation/misunderstanding, to promote predictability and calculability (crisis management)
2. to inhibit the use or threat of force or force demonstration (self-confidence, lower thresholds of military confrontation)
3. to promote greater openness about military dispositions (limit the threat of surprise attack)
4. to promote understanding for the imperatives of cooperation among adversary partners (facilitate arms limitation and reductions)
5. to promote opportunities for identifying compatible interests (remove some causes of rivalry)
6. to protect public opinion against the manipulation of threat perceptions.«

En mere snæver fortolkning begrænser dog CBM til mere specifikt militære foranstaltninger, f.eks. Johan Jørgen Holst⁵⁾.

»We may distinguish between two basic classes of confidence building measures: 1) those which are designed to inhibit the political exploitation of military force, and 2) those which are designed to reduce the danger of a surprise attack«.

Der findes en del vigtige semantiske faldgrupper omkring termen »tillidsskabende foranstaltninger«. Fra et samfundsvidenskabeligt synspunkt vil tillidsskabelse i første række være at betragte som en proces, som det gælder om at forstå bedre for således at kunne finde foranstaltninger, der begunstiger mulighederne for denne proces. Det kan dreje sig om forskellige former for samarbejde på de økonomiske, økologiske og andre områder ligesom om en friere udveksling af ideer, værdier og personer. Det kan dreje sig om at aftale nye adfærdsregler og institutioner for konfliktløsning på forskellige områder, om at skabe regimer. Og det kan dreje sig om at gøre noget ved de militære apparater: